

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 36 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i naturskadeforsikringsloven
(dekning for relokalisering ved fare
for ny naturskade)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	6	Sikring som alternativ til relokalisering	18
			6.1	Gjeldende rett	18
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	6.2	Forslaget i utredningen	18
2.1	Utredningen «Spørsmål om dekning av tomteerstatning under naturskadeforsikringsordningen m.m.»	6	6.3	Høringsinstansens syn	18
			6.4	Departementets vurderinger	18
2.2	Høringen	6	7	Erstatningsberegningen	20
3	Utvidelse av naturskadeforsikringsordningen til å dekke tap i forbindelse med relokalisering	8	7.1	Gjeldende rett	20
			7.2	Forslaget i utredningen	20
3.1	Gjeldende rett	8	7.3	Høringsinstansenes syn	21
3.2	Forslaget i utredningen	8	7.4	Departementets vurderinger	21
3.3	Høringsinstansenes syn	9	8	Spørsmålet om Norges vassdrags- og energidirektorat bør få tilgang til taushetsbelagte opplysninger om utbetalinger etter naturskadeforsikringsordningen	22
3.4	Departementets vurderinger	9			
4	Særlig om næringseiendom	11	8.1	Gjeldende rett	22
4.1	Gjeldende rett	11	8.2	Forslaget i utredningen	22
4.2	Forslaget i utredningen	11	8.3	Høringsinstansenes syn	23
4.3	Høringsinstansenes syn	12	8.4	Departementets vurderinger	24
4.4	Departementets vurderinger	12	9	Økonomiske og administrative konsekvenser	25
5	Vilkår for forsikringsdekning ved relokalisering	14	10	Merknader til lovforslaget	26
5.1	Gjeldende rett	14			
5.2	Forslaget i utredningen	14			
5.3	Høringsinstansenes syn	15			
5.4	Departementets vurderinger	16			
				Forslag til lov om endringer i naturskadeforsikringsloven (dekning for relokalisering ved fare for ny naturskade)	28

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 36 L

(2016–2017)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i naturskedeforsikringsloven (dekning for relokalisering ved fare for ny naturskade)

*Tilråding fra Justis- og beredskapsdepartementet 9. desember 2016,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen endringer i naturskedeforsikringsloven som vil gi rett til erstatning for tap av tomt og bygninger der et brannforsikret bolighus eller fritidshus er skadet ved en naturulykke, og kommunen ikke gir tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging på skadestedet på grunn av fare for ny naturskade. Naturskedeforsikringsordningen er i dag primært innrettet med tanke på gjenoppbygging på skadestedet. Formålet med lovforslaget er å ivareta på en bedre

måte de skadelidte som ikke kan gjenoppbygge på skadestedet, men som må etablere seg i en ny bolig eller fritidsbolig.

I proposisjonen behandles også et spørsmål om å gi Norges vassdrags- og energidirektorat tilgang til taushetsbelagte opplysninger om forsikringsselskapenes skadeutbetalinger etter naturskedeforsikringen. Departementet foreslår ikke å gi Norges vassdrags- og energidirektorat tilgang til slike opplysninger nå.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Utredningen «Spørsmål om dekning av tomteerstatning under naturskadeforsikringsordningen m.m.»

Justis- og beredskapsdepartementet ga i brev 7. oktober 2014 professor emeritus Hans Jacob Bull i oppdrag å utrede spørsmålet om naturskadeforsikringsordningen bør utvides til å omfatte erstatning for tomt der gjenoppbygging på skadestedet ikke er tilrådelig, og hvordan en slik ordning eventuelt kan utformes. Bakgrunnen for oppdraget var at Finans Norge og If Skadeforsikring etter flommen på Østlandet våren 2013 hadde tatt opp at forsikringstakere i Kvam i Nord-Fron kommune hadde vært utsatt for flom flere ganger og fant det risikabelt å flytte tilbake til samme sted. Samtidig ble det pekt på at forsikringstakerne ikke ville få dekket utgifter til anskaffelse av ny tomt etter naturskadeforsikringsordningen, etter som denne kun dekker erstatning for skade på forsikret bygning og løsøre.

Av mandatet fremgår det at utrederen i hovedtrekk ble bedt om å vurdere hvilket behov det er for å utvide naturskadeforsikringsordningen, samt å vurdere hvordan og på hvilke vilkår dekningsområdet for naturskadeforsikringsordningen kan utvides. Utrederen ble herunder bedt om å vurdere om en slik utvidelse kan skje innenfor rammene av den gjeldende naturskadeforsikringsordningen. Utrederen ble også bedt om å hensynta forholdet til plan- og bygningsloven. Herunder ble han bedt om å vurdere hvordan plan- og bygningsloven og naturskadeforsikringsloven kunne samordnes bedre i tilfeller hvor mindre enn 60 prosent av bygningen er skadet, jf. forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum. Det ble vist til at det kan tenkes situasjoner hvor en naturskade fremtvinger en relokalisering, men hvor den skadelidte ikke får full forsikringsdekning for bygningens verdi.

Til slutt ble utrederen bedt om å utrede spørsmålet om naturskadeforsikringsloven med tilhørende forskrifter bør endres slik at Norges vassdrags- og energidirektorat gis tilgang til taushetsbelagte opplysninger om forsikringsselskaperes

skadeutbetalinger etter naturskadehendelser. Bakgrunnen for dette spørsmålet var at Olje- og energidepartementet i Meld. St. 15 (2011–2012) Hvordan leve med farene – om flom og skred, i punkt 11.3.1, hadde pekt på et behov for å sikre informasjonsflyt mellom Norges vassdrags- og energidirektorat og forsikringsselskapene for å forhindre at direktoratet finansierer sikringstiltak som allerede er finansiert gjennom forsikringsutbetalinger.

Bull avga utredningen «Spørsmål om dekning av tomteerstatning under naturskadeforsikringsordningen m.m.» 27. oktober 2015.

2.2 Høringen

Utredningen ble sendt på alminnelig høring 20. januar 2016, med høringsfrist 20. april 2016. Høringsbrevet med vedlegg ble sendt til følgende instanser:

Departementene

Ankenemnda for Statens Naturskadefond
Datatilsynet
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Finanstilsynet
Forbrukerombudet
Forbrukerrådet
Fylkesmennene
Konkursrådet
Landbruksdirektoratet
Norges vassdrags- og energidirektorat
Regelrådet
Styret for Statens Naturskadefond

Kommunene
Fylkeskommunene

Advokatforeningen
Den Norske Aktuarforening
Den norske Forsikringsforening
Eiendomsmeglerforetakenes Forening
Finans Norge
Gjensidige forsikring

Handelshøyskolen BI
Hovedorganisasjonen Virke
If Skadeforsikring
KS

Norges Handelshøyskole
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Næringslivets Hovedorganisasjon
Tryg Forsikring

Følgende instanser hadde realitetsmerknader til utredningen:

Landbruks- og matdepartementet
Olje- og energidepartementet
Fylkesmannen i Hedmark
Bergen kommune
Målselv kommune
Norges vassdrags- og energidirektorat
Finans Norge
Huseiernes Landsforbund

KS
Norsk Naturskadepool
Næringslivets Hovedorganisasjon

Følgende instanser uttalte at de ikke hadde merknader:

Arbeids- og sosialdepartementet
Finansdepartementet
Forsvarsdepartementet
Kunnskapsdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet
Riksantikvaren
Sør-Trøndelag fylkeskommune
Den Norske Aktuarforening

Samferdselsdepartementet har opplyst at utredningen også er forelagt Vegdirektoratet, som heller ikke har hatt merknader.

3 Utvidelse av naturskadeforsikringsordningen til å dekke tap i forbindelse med relokalisering

3.1 Gjeldende rett

I Norge har vi to ordninger for dekning av økonomisk tap ved naturskade: privat naturskadeforsikring og statlig naturskadeerstatning. Ordningene utfyller hverandre, og begge ordningene er primært innrettet med tanke på utbedring eller gjenoppbygging av skadet bygningsmasse og infrastruktur på skadestedet.

Naturskadeforsikringsordningen reguleres i lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring. Ordningen bygger på at ting som er brannforsikret, automatisk også er forsikret mot naturskade. Naturskadeforsikringsordningen er i en viss forstand dermed obligatorisk, og den kan ikke fravikes til skade for den sikrede, jf. § 5 i loven. Ordningen bygger på et solidaritetsprinsipp. Premien fastsettes etter samme sats uansett hvor i landet bygningen ligger, og uansett hvor risikoutsatt område man bor i. Forsikringsselskapenes erstatningsutbetalinger under naturskadeforsikringsordningen utlignes mellom forsikringsselskapene som tilbyr brannforsikring i Norge. Denne utlikningen skjer i regi av Norsk Naturskadepool.

Det følger av naturskadeforsikringsloven § 1 første ledd første punktum at ting i Norge som er forsikret mot brannskade, også er forsikret mot naturskade, dersom skaden ikke dekkes av annen forsikring. For bolig- og fritidshus er også hage, hageanlegg og gårdsplass oppad begrenset til fem dekar, inkludert den delen av tilførselsveien som ligger innenfor hagen, hageanlegget og gårdsplassen, forsikret, jf. § 1 første ledd tredje punktum. Tap som følge av at en tomt ikke lenger kan brukes, dekkes som hovedregel ikke. Etter forskrift 21. desember 1979 nr. 3420 om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum svarer likevel forsikringsselskapene for økningen i skade som nektelse av reparasjon eller gjenoppføring medfører, dersom det etter en naturskade på et byggverk blir tinglyst en erklæring etter naturskadeforsikringsloven § 22 om at eiendommen er særlig utsatt for naturskade, og utgiftene til utbedrin-

gen er 60 prosent eller mer av forsikringsverdien for det skadede byggverket. Er vilkårene oppfylt, dekkes bygningen, men tomten dekkes ikke.

Den statlige erstatningsordningen reguleres i lov 25. mars 1994 nr. 7 om sikring mot og erstatning for naturskade (naturskadeforsikringsloven). Når lov 15. august 2014 nr. 59 om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven) trer i kraft 1. januar 2017, vil den erstatte naturskadeforsikringsloven kapittel 1 og 2, der erstatningsreglene fremgår. Naturskadeforsikringsloven kapittel 3 videreføres som lov om sikring mot naturskade. I den grad disse lovendringene får betydning for lovforslaget her, vil det bli omtalt.

Statens naturskadefond kan på nærmere vilkår dekke skader dersom det verken var adgang til å forsikre seg mot skaden ved en alminnelig forsikring, eller skaden faktisk blir dekket av forsikring, jf. naturskadeforsikringsloven § 1. Statens naturskadefond dekker først og fremst skade på fast gods, men skade på løsøre kan også dekkes under visse forutsetninger, jf. naturskadeforsikringsloven § 3 første ledd. Typiske skader som på nærmere vilkår kan dekkes, er skader på jordbruks- og skogsareal, veier, broer, frittstående murer og moloer. Skade på offentlig eiendom dekkes ikke, jf. § 3 annet ledd.

3.2 Forslaget i utredningen

Etter utrederens syn er det både mulig og hensiktsmessig å utvide dekningsområdet for naturskadeforsikringen slik at det kan ytes erstatning for tap av tomt og bygninger i tilfeller der det er behov for å relokalisere på grunn av fare for ny naturskade. Han viser samtidig til at det er et behov for å begrense kostnadene, særlig ved vurderingen av om næringstomter bør dekkes. Utrederen foreslår at utvidelsen skal finne sted innenfor rammene av den gjeldende naturskadeforsikringsordningen.

Om behovet for relokaliseringer frem til i dag skriver utrederen i utredningen punkt 3.2 blant annet:

«Det fremgår av utredningsmandatet punkt I, 1 at bakgrunnen for utredningsoppdraget var flommen på Østlandet våren 2013. Jeg har forstått det slik at det særlig var den spesielle situasjonen i Nord-Fron kommune, hvor flere husstander ble utsatt for 50 års-flom med to års mellomrom, som gjorde at problemstillingen med relokalisering ble satt på dagsordenen. Forut for dette har behovet for relokalisering i liten grad vært gjenstand for offentlig diskusjon. Det har antagelig sammenheng med at antallet tilfelle der relokalisering har vært ansett som nødvendig eller ønskelig har vært relativt lite, og at problemet, når det først har oppstått, har blitt løst ad hoc ut fra de konkrete omstendighetene.

Siden verken offentlige myndigheter (stat og kommune) eller forsikringsbransjen fører skadestatistikk som identifiserer situasjoner hvor gjenoppbygging på skadestedet ikke har vært tilrådelig, er det umulig å anslå omfanget av behovet for relokalisering etter naturskade. Det foreligger heller ingen skadestatistikk som angir om en skadet bolig tidligere har vært skadet av og utbedret/gjenoppbygd etter naturhendelser. Basert på mine samtaler med Finans Norge og Norsk Naturskadepool, er hovedinntrykket at behovet for relokalisering frem til nå har vært relativt begrenset.

Så langt jeg er kjent med, har relokalisering vært aktuelt i en håndfull saker de siste 20 årene.»

Om det fremtidige behovet for relokaliseringer oppsummerer han videre i punkt 3.2:

«Det som finnes av informasjon tilsier at de tilfellene hvor det er nødvendig å relokalisere husstander og næringsvirksomheter etter en naturskadehendelse, er relativt få. Selv om problemet er begrenset per i dag, kan det ikke utelukkes at behovet for relokalisering vil kunne øke i fremtiden. Klimaframskrivninger tilsier at det vil bli mer nedbør og da mer intens nedbør, noe som kan øke faren for enkelte typer flom og skred, jf. Meld. St. 33 (2012–2013) Klimatilpasning i Norge punkt 2.2.

Finans Norge har opplyst at den som ledd i sin vurdering ikke har tatt hensyn til eventuelle fremtidige klimaendringer. Årsaken til dette er at en eventuell beregning av konsekvensene av mer ekstremvær vil være arbeidskrevende og måtte baseres på geografisk kunnskap om risikoutsatte områder. Finans Norge ser likevel for seg at man om 5 til 10 år

kan tenke seg 50 til 100 skader i denne størrelsesordenen om året.

Det kan også tenkes at relokalisering i større grad blir nødvendig i områder hvor fysisk sikring ikke er samfunnsøkonomisk forsvarlig. Det synes klart at gjenoppbygging på samme sted etter naturskade vil bli vurdert mer kritisk fremover, som følge av at man får mer kunnskap om fareområder gjennom kartlegging samtidig som det er etablert klare sikkerhetskrav i TEK 10. Det kan heller ikke ses bort fra at det forhold at det gis regler om tomteerstatning, slik at de økonomiske forutsetningene for relokalisering bedres, kan aktualisere relokalisering i flere tilfelle enn i dag.»

3.3 Høringsinstansenes syn

Landbruks- og matdepartementet, Bergen kommune, Målselv kommune, Finans Norge, Husieernes Landsforbund, KS og Næringslivets Hovedorganisasjon uttaler at de støtter utrederens forslag om en utvidelse av naturskadeforsikringens dekningsområde. *Norsk Naturskadepool* slutter seg til uttalelsene fra Finans Norge. Ingen av høringsinstansene har gått mot forslaget.

Landbruks- og matdepartementet viser til at det har vært uklarheter knyttet til håndteringen av disse skadetilfellene, og at forslaget bidrar til å styrke de skadelidtes rettigheter. *Næringslivets Hovedorganisasjon* understreker at forslagene forutsettes å ha en marginal effekt på premiesatsen. *Finans Norge* er også positiv, men minner om at det er avgjørende at prinsippene i den gjeldende forsikringsordningen legges til grunn, slik også utrederen foreslår. Det vil si at det ikke må skje noen særskilt risikovurdering eller prissetting av tomterisiko, og at maksimalbegrensningen og adgangen til regress må gjelde.

3.4 Departementets vurderinger

Departementet følger opp forslaget om å utvide dekningsområdet for naturskadeforsikringen ved relokalisering av bolig- og fritidshus. For så vidt gjelder næringseiendom, vises det til punkt 4.

Det er riktignok usikkert hvor stort behovet for en utvidelse av naturskadeforsikringen er. Til nå har det vært få tilfeller der den skadelidte har måttet flytte på grunn av naturskade, og staten og kommunene har i hvert fall i de kjente tilfellene bidratt til å dekke kostnadene. Som det fremgår av punkt 3.1, dekker naturskadeforsikringen den

skadede bygningen dersom vilkårene i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum er oppfylt. Etter det departementet er kjent med, ble behovet for en ordning med dekning for tap av tomter først tatt opp av Finans Norge og If Skadeforsikring i etterkant av at flere husstander i Kvam i Nord-Fron kommune ble utsatt for 50-årsflom med to års mellomrom, i 2011 og 2013. Etter den første flommen ble husene bygget opp igjen uten at området ble sikret i tråd med Norges vassdrags- og energidirektorats anbefalinger, og etter den siste flommen ble området sikret i et samarbeid mellom kommunen og Norges vassdrags- og energidirektorat. Ifølge utrederen var det likevel fire husstander i Kvam som måtte relokalisere. Som det fremgår av punkt 3.2, anslår utrederen at relokalisering bare har vært aktuelt i en håndfull saker de siste 20 årene.

Selv om et begrenset behov isolert sett kan tale mot en utvidelse av naturskadeforsikringen, kan en utvidelse av rettighetene etter ordningen være viktig for enkeltpersoner. En utvidelse av ordningen vil gi denne gruppen skadelidte klarere rettigheter og – i en del tilfeller – bedre økonomiske vilkår. At behovet er begrenset, skulle også innebære at kostnadene blir begrenset.

Det kan anføres visse prinsipielle argumenter mot en utvidelse av naturskadeforsikringsordnin-

gen. Det vises her særlig til at naturskadeforsikringen er obligatorisk ved tegning av brannforsikring, og at premiesatsene fastsettes av styret for Norsk Naturskadepool til en viss promille av brannforsikringssummen, jf. forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 11 første og annet ledd, slik at det ikke er noen konkurranse om premiene. Verken risikoen for naturskade eller tomteverdi er relevant ved beregningen av premiene, og det kan hevdes at de som betaler høye brannforsikringspremier i områder med lav risiko for naturskade, vil måtte betale en uforholdsmessig stor del av kostnadene. Hensynet til brannforsikringskundene som betalere taler for å utforme ordningen slik at de samlede erstatningsbeløpene blir begrenset. Når departementet likevel går inn for en utvidelse, er dette begrunnet i hensynet til den snevre gruppen skadelidte som må relokalisere. Videre har departementet lagt vekt på at høringsinstansene har vært positive til en utvidelse, og at det fra forsikringsbransjens side er lagt til grunn at denne utvidelsen ikke vil medføre, eller vil medføre helt marginale, økninger i premiene. Det har også vært avgjørende for departementet at utvidelsen foretas innenfor den gjeldende naturskadeforsikringsordningen.

4 Særlig om næringseiendom

4.1 Gjeldende rett

I punkt 3.1 er det redegjort kort for dekningsområdet til naturskadeforsikringen. Næringsbygg dekkes etter de samme reglene som bolig- og fritidshus. Dekningen for skade på hage og hageanlegg mv. gjelder imidlertid ikke for nærings-eiendom.

Den statlige naturskadeerstatningen kan på nærmere vilkår dekke naturskader som det ikke er adgang til å forsikre seg mot, jf. naturskadeforsikringsloven § 1. Dette er også omtalt i punkt 3.1. På grunn av at naturskadeforsikringen for bolig- og fritidseiendommer også dekker skade på hage og hageanlegg mv., er det ofte skader på næringstomter som dekkes etter den statlige ordningen.

Den statlige naturskadeerstatningen skal normalt brukes til gjenoppretting av skaden på skadestedet, men fondsstyret kan tillate at erstatningen utbetales til fri rådighet når særlige grunner taler for det, jf. naturskadeforsikringsloven § 14 første ledd. Er tomten særlig truet av naturskade, kan fondsstyret sette som vilkår at et skadet byggverk flyttes til et mindre truet sted, jf. § 14 annet ledd annet punktum. Etter § 14 annet ledd tredje punktum kan fondsstyret også sette vilkår om at erstatningen skal brukes til erverv av en annen eiendom, utenfor det truede området. I forskrift 2. juni 1995 nr. 515 om taksering og erstatning av naturskader § 5 annet og tredje ledd er det gitt egne takseringsregler for eiendommer som ikke lenger kan bebos og drives som selvstendige enheter på grunn av naturskade eller fare for naturskade, og byggverk som ikke lenger kan brukes på grunn av fare for naturskade. Bestemmelsene i naturskadeforsikringsloven § 14 annet ledd annet og tredje punktum og forskriften § 5 annet og tredje ledd videreføres imidlertid ikke når naturskadeerstatningsloven fra 2014 trer i kraft 1. januar 2017. Etter den nye naturskadeerstatningsloven § 5 første og annet ledd er det gjenopprettingskostnadene, eventuelt verdiforringelse i form av tapt bruksverdi, som skal dekkes.

Når det gjelder bygg som brukes både til bolig- og næringsformål, synes det noe uklart

etter gjeldende rett hvordan disse behandles i forsikringssammenheng. I utredningen legges det til grunn at disse regnes som næringsbygg i forsikringssammenheng, slik at de ikke omfattes av naturskadeforsikringslovens regler om dekning for skade på hage og hageanlegg mv.

4.2 Forslaget i utredningen

Etter utrederens syn bør vurderingen av hvilke eiendommer som skal være omfattet av en ordning med tomteerstatning, ta utgangspunkt i at naturskadeforsikringsloven er generell og gjelder både privatkunder og næringskunder. Utrederen peker på at de økonomiske konsekvensene ved en relokalisering vil være vel så byrdefulle for næringsdrivende som for private, og at behovet for forutberegnelighet vil gjøre seg gjeldende for begge grupper. Samtidig viser utrederen til at en ordning med tomteerstatning for næringseiendommer vil føre til at forsikringsselskapenes risiko blir mindre oversiktlig og forutberegnelig, ettersom næringseiendommer kan omfatte store areal og utgjøre store verdier. En forutsetning for fortsatt å kunne legge brannforsikringssummen til grunn for kundenes premier, er at omfanget av tomteerstatninger begrenses. Dessuten har forslaget om tomteerstatning ved behov for relokalisering vært begrunnet i forbrukerhensyn.

Med bakgrunn i de motstridende hensynene som gjør seg gjeldende, går utrederen inn for en mellomløsning. Det foreslås at den utvidete ordningen skal gjelde for alle typer eiendom som i dag omfattes av naturskadeforsikringsordningen, men at innholdet i ordningen skal være forskjellig for bolig- og fritidshus på den ene siden og nærings- og landbrukseiendommer på den andre siden. For nærings- og landbrukseiendommer foreslås det at naturskadeforsikringen bare skal dekke grunnen under bygningene ved relokalisering, mens tomten utenfor bygningene skal være omfattet av den statlige naturskadeerstatningen, som i dag. I utredningen legges det til grunn at denne løsningen vil gi den sikrede full dekning for tapet av tomten, samtidig som det ikke vil være

behov for å endre premiefastsettelsen. Utrederen foreslår at den statlige naturskadeerstatningens regler legges til grunn ved verdsettelsen av hele tomten, også grunnen under bygningene.

Ved avgrensningen av næringseiendom mot bolig- og fritidseiendommer foreslår utrederen at bolighus på landbrukseiendommer skal anses som bolighus. Bygg brukt både til næringsvirksomhet og som bolig- eller fritidshus, foreslås ansett som bolig-/fritidshus, med mindre den vesentligste delen, anslått til mer enn 70–80 prosent, brukes til næringsvirksomhet.

4.3 Høringsinstansenes syn

Landbruks- og matdepartementet, Finans Norge og Næringslivets Hovedorganisasjon har uttalt seg om spørsmålet om en ordning for tomteerstatning for næringseiendom. Høringsinstansene støtter utrederens forslag, men med enkelte forbehold. *Norsk Naturskadepool* slutter seg til uttalelsen fra Finans Norge.

Næringslivets Hovedorganisasjon mener at en utvidelse av naturskadeforsikringsordningen må gjelde både bolig- og fritidseiendommer og næringsbygg. Organisasjonen viser til at forslaget om at naturskadeforsikringen skal dekke grunnen under næringsbygget mens tomten utenfor bygget fortsatt skal være omfattet av den offentlige naturskadeerstatningen, vil dekke et hull i dagens regelverk. Dersom ulike verdsettelsesprinsipper for privat eiendom og næringseiendom vil gi lavere erstatningsutbetalinger for næringseiendom, gir imidlertid dette etter organisasjonens syn en uheldig skjevhet.

Landbruks- og matdepartementet uttaler at det er et overordnet mål at den statlige naturskadeerstatningen og naturskadeforsikringen samlet skal gi en tilstrekkelig god dekning for naturskade, og at det fremgår tydelig av regelverket hvilke skadeobjekter som dekkes under de respektive ordningene. For å få en mer enhetlig løsning mener Landbruks- og matdepartementet at det er naturlig å vurdere om naturskadeforsikringen, i tillegg til grunnen under bygget, bør dekke tomteareal rundt, for eksempel adkomstveier, parkeringsplasser og kaianlegg.

Finans Norge peker på at det opprinnelige og primære behovet for en utvidelse av naturskadeforsikringsordningen gjaldt bolig- og fritidseiendommer, men høringsinstansen støtter utrederens forslag til utvidelse for næringseiendom. Finans Norge støtter forslaget om at verdiberegningen for næringstomter skal følge den statlige

ordningen, og viser til at det vil gi ett gjennomgående verddivurderingsprinsipp for både grunnen under bygningen og den øvrige delen av tomten. Når det gjelder bygg brukt til både næring og bolig- eller fritidsformål, mener Finans Norge at det er hensiktsmessig og konsistent å la skillet gå ved 50 prosent, slik at det er næringsregelverket som gjelder dersom næringsandelen er over 50 prosent, og boligregelverket som gjelder dersom boligandelen er over 50 prosent.

4.4 Departementets vurderinger

Departementet deler utrederens utgangspunkter om at næringskunder betaler naturskadeforsikringspremie på lik linje med privatkunder, og at næringsdrivende også vil kunne ha behov for å få dekket tap ved relokalisering. Departementet går likevel ikke inn for å følge opp forslaget i utredningen om at næringsdrivende skal få dekket tomt og bygninger ved relokalisering. Departementet viser til at de foreslåtte løsningene synes å være lite egnet til å avgrense næringsdrivendes behov for relokalisering og eventuelle litte tap. Samtidig er det grunn til å tro at kostnadene for forsikringskundene – som for en stor del også er næringsdrivende – vil kunne bli utilsiktet høye med en slik utvidelse. Skal forsikringsordningen dekke tap ved relokalisering av en næringseiendom i større utstrekning enn i dag, er det etter departementets syn nødvendig først å utrede dette nærmere.

Når det gjelder tomten som må fraflyttes, vil den skadelidte uansett verken få dekket omsetningsverdien eller gjenanskaffelsesverdien med den foreslåtte løsningen, siden den statlige naturskadeerstatningen bare vil dekke kostnadene til gjenoppsettelse av skaden på skadestedet (eller på nærmere vilkår verdiforringelsen skaden har forårsaket), jf. § 5 første og annet ledd i naturskadeerstatningsloven 2014, som vil tre i kraft 1. januar 2017. En annen sak er at tomten fortsatt vil kunne ha verdi etter relokaliseringen.

Videre antar departementet at totalskadeerstatninger for næringsbygg vil kunne bli svært høye. Det synes også vanskelig å utforme klare og treffende vilkår for når den skadelidte skal anses å ha behov for relokalisering. Departementet viser her særlig til at næringsbygg kan være av forskjellig art og dimensjoner, og at det ofte vil være flere næringsbygg på en tomt. I utredningen er det ikke foreslått noe krav om bygnings-skade. Departementet antar det ville vært behov for vilkår om bygnings-skade, men det synes van-

skelig å stille generelle krav til skade på næringsbygg.

Departementet viser også til at det reelle behovet for å la en utvidet ordning omfatte nærings eiendom er uklart. Bakgrunnen for at spørsmålet om en utvidelse av naturskadeforsikringsordningen ble utredet, var flomskader på bolighus i Kvam, og i utrederens gjennomgåelse av kjente tilfeller der det har vært behov for relokalisering, er ingen næringseiendommer nevnt.

Departementet foreslår etter dette at næringseiendommer ikke blir omfattet av en utvidet forsikringsordning som dekker tap av tomt og bygninger i forbindelse med relokalisering. Departementet foreslår for næringsbygg å videre-

føre regelen i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum, se punkt 3.1. Departementet nevner i den sammenheng at det kan være grunn til å vurdere om vilkåret i forskriftsbestemmelsen om tinglyst erklæring etter naturskadeloven § 22 endres til at eieren av bygget ikke får tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging (se også punkt 5.4).

Departementet foreslår at hva som skal regnes som næringseiendom, og hva som skal regnes som bolig- og fritidseiendom, reguleres nærmere i forskrift, jf. forskriftshjemmelen i forslaget til nytt femte ledd i naturskadeforsikringsloven § 1.

5 Vilkår for forsikringsdekning ved relokalisering

5.1 Gjeldende rett

Naturskadeforsikringen dekker ikke tapet av tomten i tilfeller der det er behov for relokalisering. Som det også fremgår av punkt 3.1, kan imidlertid tap av bygninger dekkes etter nærmere vilkår. Blir det etter skaden tinglyst en erklæring etter naturskadeloven § 22 om at eiendommen er særlig utsatt for naturskade, og utgiftene til utbedringen er 60 prosent eller mer av forsikringsverdien for det skadede byggverket, svarer forsikrings-selskapet for økningen i skade som nektingen av reparasjon eller gjenoppføring medfører, jf. forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum.

5.2 Forslaget i utredningen

Utrederen foreslår at grunnvilkårene for erstatning for tap av tomt og bygninger ved relokalisering inntas i naturskadeforsikringsloven § 1, og at den nærmere reguleringen skjer i forskrift. For bolig- og fritidseiendommer foreslås det i utredningen to grunnvilkår som må være oppfylt for at den skadelidte skal få dekning. Det foreslås for det første et vilkår om at det er voldt en naturskade på en forsikret bygning eller tilhørende tomt. Videre foreslås det et vilkår om at kommunen etter at naturskaden fant sted, har nedlagt et bygge- og deleforbud som omfatter bygningen. De generelle hensynene bak vilkårene er forutberegnelighet for forsikringstakerne og at løsningsene skal være praktisk gjennomførbare.

Utrederen beskriver bakgrunnen for vilkåret om voldt naturskade i utredningen punkt 3.5.2.1 og 3.5.2.2:

«For det første må det være et krav at det er inntruffet en naturulykke. Det kan ikke være tilstrekkelig at det foreligger en (nærliggende) risiko for at en slik naturulykke skal inntreffe. Naturskadeforsikringsordningens formål er å sørge for at den enkelte ikke skal stå på bar bakke etter en naturskadehendelse, men ha økonomiske forutsetninger for å kunne

begynne på nytt. Forsikringsordningen er ikke ment å benyttes for, og er heller ikke innrettet med tanke på, å forebygge naturskade gjennom finansiering av relokalisering av bebyggelse i risikoutsatte områder.»

(...)

«Det er ikke tilstrekkelig at naboeiendommen er berørt og/eller at hendelsen har vist at det foreligger en påregnelig risiko for fremtidig skade på den aktuelle eiendommen. Kravet om skade er etter mitt syn en naturlig konsekvens av at det er tale om en ordning som forsikrer sikrede mot skade dersom en risikobegivenhet som forsikringen omfatter materialiserer seg, og ikke en ordning som er ment å forebygge risiko som sådan.»

Videre i punkt 3.5.2.2 begrunner utrederen hvorfor han ikke ser behov for å stille krav til skadens omfang:

«Etter min mening må det i slike tilfeller være tilstrekkelig for å kunne kreve erstatning under en ny ordning at det er oppstått skade enten på bygningen eller på tomten eller på begge deler, og at skaden er forårsaket av en naturulykke. Det kan altså ikke være nødvendig å oppstille ytterligere konkrete krav til karakteren og omfanget av den aktuelle skaden. Formålet med et slikt skadekrav er å kunne påvise at den aktuelle eiendommen har vært eksponert for en konkret risiko. Det avgjørende for om erstatning faktisk utløses i det enkelte tilfellet, er at denne risikoen medvirker til at eiendommen ikke er egnet for videre beboelse og må fraflyttes. Det sentrale og avgjørende vilkåret for om krav på tomterstatning er oppfylt, er at behovet for relokalisering er påvist gjennom et offentlig vedtak (...).»

Vilkåret om bygge- og deleforbud er foreslått fordi det innebærer en objektiv avgjørelse av at området er særlig utsatt for en fremtidig naturulykke. Utrederen beskriver vilkåret nærmere i punkt 3.5.2.3:

«Bakgrunnen for dette punktet er behovet for et kriterium til å avgjøre når en naturskadehendelse som har voldt skade på vedkommende eiendom, gir sikrede et legitimt krav på tomteerstatning og totaltapserstatning for bygningen, slik at han har økonomisk mulighet for å bygge opp hus og hjem på en ny og sikker tomt. Det sentrale i denne forbindelse må være en risikovurdering: Er risikoen for en ny naturulykke som vil ramme tomt og/eller bygning, ut fra en objektiv vurdering så vidt markert at det må anses riktig og hensiktsmessig at sikrede ikke får anledning til å gjenoppføre/repasere (eksisterende) bygning og tomt, men i stedet får økonomisk mulighet gjennom sin forsikring til å fraflytte eiendommen og skaffe seg ny bolig på en ny tomt?»

En slik risikovurdering kan ikke overlates til sikrede eller selskapet, eventuelt Norsk Naturskadepool, å foreta.

(...)

Jeg har derfor blitt stående ved at den beste løsningen er å la risikovurderingen knyttes opp til myndighetenes vedtak etter naturskadeloven § 22, jf. plan- og bygningsloven kap. 13 og § 28-1(2). Det betyr at det er vedtakene som tas i forbindelse med planlegging og byggesaksbehandling på kommunalt nivå, som vil være relevante. Rent praktisk innebærer dette at kommunen etter en naturulykke som har skadet en forsikret eiendom, må vurdere hvilken risiko for nye naturulykker eiendommen er utsatt for. Kommer kommunen til at det foreligger en uakseptabel risiko, og derfor velger å legge ned bygge- og deleforbud for vedkommende eiendom, eventuelt for det området der eiendommen ligger, vil dette være avgjørende for sikredes rett til å kreve tomteerstatning og totaltapserstatning for bygningen.

Kommunens vedtak om bygge- og deleforbud får altså direkte virkning for det privatrettslige forholdet mellom forsikringsselskapet og sikrede. På den annen side: Kommer kommunen til at risikoen for nye naturulykker som kan ramme eiendommen ikke er stor nok til at den ønsker å legge ned bygge- og deleforbud, vil sikrede ikke ha krav på tomteerstatning mv. under naturskadeforsikringsordningen.»

Etter utrederens oppfatning bør både den sikrede og forsikringsselskapet ha mulighet til å påklage et vedtak om bygge- og deleforbud. Utrederen viser til at vedtaket vil få direkte virkning for det privatrettslige forholdet mellom forsikringsselska-

pet og den sikrede, og at «det ikke kan utelukkes at kommunen griper muligheten til å få flyttet bebyggelse som opprinnelig ikke burde ha vært tillatt, når slik flytting kan skje på forsikringsselskapenes regning». Dersom kommunen ikke nedlegger bygge- og deleforbud, legger utrederen til grunn at det ikke skal være klagerett, ettersom det ikke foreligger noe enkeltvedtak, men den sikrede kan eventuelt gå til søksmål.

5.3 Høringsinstansenes syn

Finans Norge og *Huseiernes Landsforbund* støtter forslaget i utredningen. *Norsk Naturskadepool* slutter seg til uttalelsene fra *Finans Norge*.

Finans Norge mener blant annet at det er avgjørende at vilkårene for erstatning er klare og objektive, og at de kan overprøves, og legger til grunn at de foreslåtte vilkårene vil imøtekomme dette. For å motvirke usikkerhet hos kunder og forsikringsselskap og for å forebygge og løse konflikter er det svært viktig at vilkårene er klare. *Finans Norge* mener også at det er avgjørende at forsikringsselskapet gis klagerett over kommunens vedtak – ikke minst for å motvirke at kommuner nedlegger bygge- og deleforbud for å overføre kostnader etter en tidligere for liberal reguleringspraksis til forsikringsselskapene.

KS går imot det foreslåtte vilkåret om bygge- og deleforbud. KS er ikke enig i at det foreligger risiko for at kommunene for forsikringsselskapenes regning vil flytte bebyggelse som ikke burde vært tillatt, og viser til at forsikringsselskapene kan kreve regress dersom kommunen har opptrådt uaktsomt. KS fremhever for øvrig at det foreslåtte vilkåret om bygge- og deleforbud etter organisasjonens syn er prinsipielt uheldig og vil påføre kommunene kostnader. KS uttaler blant annet:

«I forslaget ligger at kommunen vil bli hovedaktøren i å frembringe en løsning i noe som i utgangspunktet er privatrettslig spørsmål. Etter KS sitt syn er dette prinsipielt uheldig, fordi reglene i naturskadeloven og plan- og bygningsloven om bygge- og deleforbud skal tjene andre formål. Det gjelder andre saksbehandlingsregler og knytter seg til andre hensyn og vurderinger enn de formål og vurderinger som følger av tradisjonell forsikringsrett. Det vil også innebære at kostnadene forbundet med en tvist som i realiteten er en tvist mellom sikrede og forsikringsselskapet vil bli lagt på kommunen. Det forhold at forsikringsselskapet ved sin behandling vil se hen til kommu-

nens eventuelle behandling av spørsmålet om bygge- og delingsforbud, betinger ikke at det i loven skal være en automatisk kobling mellom kommunens behandling av bygge- og deleforbud og forsikringstakernes eventuelle rett på forsikring, slik det foreslås.

(...)

Dersom kommunen finner å ville nedlegge bygge- og deleforbud, men forsikringsselskapet er uenig i denne vurderingen, risikerer kommunen også å måtte bli involvert i rettslige prosesser initiert av forsikringsselskapet. Dette er ikke i kommunens interesse, og vil også påføre kommunen kostnader.»

KS antar dessuten at forslaget vil innebære at en grunneier gis rett til å søke om bygge- og deleforbud.

5.4 Departementets vurderinger

Departementet er enig med utrederen i at vilkårene for erstatning for tomt og bygninger ved relokalisering tas inn i naturskadeforsikringsloven § 1, og at nærmere bestemmelser gis i forskrift. Departementet foreslår imidlertid vilkår som avviker noe fra forslaget i utredningen.

Departementet foreslår at det må foreligge en naturskade på forsikret bolig- eller fritidshus, det vil si at det ikke holder med en skade på tomten. Departementet antar at uskadete bygninger vanligvis ikke vil bli fraflyttet, og at også sammenhengen med forsikringens hovedformål – å dekke skade på bygning – taler for å stille vilkår om at det må foreligge en bygningsskade. For å avgrense ordningen ytterligere foreslår departementet at det må foreligge skade på beboelseshus på eiendommen, og at det ikke er nok uthus mv. er skadet. Departementet foreslår ikke å stille krav til skadens omfang, men antar at mindre skader ofte kan repareres selv om det ellers er restriksjoner for bygging på eiendommen. Ustabilitet i grunnen under bygningen på grunn av naturskade foreslås likestilt med skade på selve bygningen.

I stedet for det foreslåtte vilkåret i utredningen om at kommunen har nedlagt bygge- og deleforbud etter at naturskaden fant sted, foreslår departementet som vilkår at eieren ikke får tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge huset på skadestedet på grunn av fare for ny naturskade. Både arealplaner og bygge- og deleforbud kan forhindre reparasjoner og gjenoppbygginger på steder som er særlig utsatt for naturskade, og etter plan- og byg-

ningsloven § 28-1 første ledd første punktum kan grunn bare bebygges, eller eiendom opprettes eller endres, dersom det er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold. På den andre siden kan kommunene dispensere fra arealplaner, bygge- og deleforbud og plan- og bygningsloven § 28-1 første ledd første punktum etter plan- og bygningsloven §§ 19-1 til 19-4. Etter departementets oppfatning er det ikke grunn til å skille mellom de rettslige grunnlagene her. Det avgjørende bør være om eieren ikke får tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge på grunn av fare for ny naturskade.

Et vedtak som ligger til grunn for at byggetillatelse ikke kan gis, for eksempel en arealplan eller et bygge- og deleforbud, kan etter departementets forslag være truffet både før og etter at naturskaden fant sted. Dette avviker fra det som gjelder etter forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool, og fra forslaget i utredningen. Etter ordlyden i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum må erklæring etter naturskadeloven § 22 om at eiendommen er særlig utsatt for naturskade, være tinglyst «etter naturskade på byggverk». Utrederen har i sitt forslag foreslått at bygge- og deleforbud skal være lagt ned «etter en naturulykke som har voldt skade på bygningen eller tilhørende tomt».

Hensikten med vilkårene som foreslås, er å gi en egnet avgrensning av den gruppen skadelidte som skal ha rett til forsikringsdekning for tap av tomt og bygninger i forbindelse med relokalisering. Som det fremgår av punkt 3.4, taler hensynet til brannforsikringskundene som betalere for at en utvidelse av dekningsområdet for naturskadeforsikringsordningen ikke blir for omfattende. Etter departementets oppfatning er det ikke urimelig at manglende tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging får en selvstendig betydning når det gjelder å fastslå fare for ny naturskade, og spørsmålet om tillatelse må antas å ha stor betydning for om eieren faktisk ser seg nødt til å relokalisere. Trolig vil kommunene ha ulik skjønnsutøvelse ved vurderinger av søknader om byggetillatelse og dispensasjon, men kravet om skade på bygning innebærer at utslagene av ulikhetene i skjønnsutøvelsen blir mindre, relativt sett.

Etter departementets oppfatning bør forsikringsselskapene ikke ha klagerett over avslag på søknad om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging. Som KS har pekt på, skal kommunenes behandling av plan- og byggesaker ivareta andre hensyn enn forsikringssakene, og skulle forsikringsselskapene hatt klagerett over kommunenes vedtak, kunne det føre til unødige bruk av

ressurser og lengre saksbehandlingstid. Departementet deler heller ikke betraktningen om fare for at forsikringsselskapene må ta regningen for bebyggelse som ikke burde ha vært tillatt oppført. Det er en kjent sak at kommunene tidligere har gitt byggetillatelse på steder der det ikke ville vært gitt byggetillatelse nå. Trolig kunne naturskader vært forebygget dersom kommunene hadde hatt en strengere praksis. Når kommuner som tidligere har tillatt bygging på skadeutsatte steder, skjerper inn praksisen, er det i tråd med gjeldende regelverk og viktig for å forebygge nye skader. En slik innskjerping vil også på sikt komme forsikringsnæringen til gode. Videre er det uansett de sikrede som får forsikringsutbetalingene, ikke kommunene.

Grunnvilkårene for erstatning for tomt og bygninger ved relokalisering foreslås inntatt som et nytt tredje ledd til naturskadeforsikringsloven § 1. Departementet foreslår her også å presisere at forsikringsselskapene ikke skal ha klagerett på avslag på søknad om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging.

Det vil kunne være behov for å gi nærmere bestemmelser i forskrift, og departementet foreslår en forskriftshjemmel i et nytt femte ledd til bestemmelsen.

For øvrig vises det til lovforslaget og spesialmerknadene. Erstatningsberegningen er behandlet i punkt 7.

6 Sikring som alternativ til relokalisering

6.1 Gjeldende rett

I utgangspunktet har eieren ansvaret for sikring av egen eiendom.

Etter naturskadeloven § 20 første ledd skal kommunen «treffe forholdsregler mot naturskader slik som bestemt i plan- og bygningsloven §§ 11-8 tredje ledd bokstav a og 28-1, samt ved nødvendige sikringstiltak». Hvor langt kommunenes ansvar for sikring rekker, er imidlertid ikke klart. Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi kommunene bistand og tilskudd til sikringstiltak etter regelverk fastsatt av Olje- og energidepartementet, se også naturskadeloven § 20 annet ledd.

Dagens naturskadeforsikringsordning erstatter ikke utgifter til sikring, jf. forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd første punktum.

6.2 Forslaget i utredningen

Som et alternativ til at forsikringsselskapet utbetaler erstatning for tomt og bygninger i forbindelse med relokalisering, foreslås det i utredningen at selskapet skal kunne iverksette og betale for sikringstiltak på den rammede eiendommen. Utrederen begrunner forslaget med at det vil være fornuftig, både bedriftsøkonomisk og samfunnsøkonomisk, at forsikringsselskapet får mulighet til å velge mellom disse tiltakene.

Det foreslås som vilkår for sikring at den kan gjennomføres innen rimelig tid, og at det anses så trygt at kommunen kan oppheve dele- og byggeforbudet for eiendommen, eventuelt ikke finner det nødvendig å nedlegge slikt forbud. Hvorvidt sikringstiltakene skal anses å gi sikrede tilstrekkelig trygghet, foreslås å bero på om kommunen, i samråd med Norges vassdrags- og energidirektorat, finner at eiendommen igjen kan brukes til sitt tidligere formål, og opphever, eventuelt unnlater å nedlegge, bygge- og deleforbud etter naturskadeloven § 22.

Utrederen peker på at det vil være behov for en koordinering mellom forsikringsselskapet og

offentlige myndigheter, og at forsikringsselskapet må redegjøre for hvilke sikringstiltak det ser for seg, og hvilke kostnadsanslag selskapet har gjort. Det må ikke gå urimelig lang tid før den sikrede igjen kan ta bolig og tomt i bruk. Forsikringsselskapet må stå inne for omkostningene, selv om disse skulle bli høyere enn det selskapet opprinnelig regnet med.

6.3 Høringsinstansens syn

Bare *Norges vassdrags- og energidirektorat* har uttalt seg om forslaget om at forsikringsselskapet skal kunne sikre i stedet for å utbetale erstatning for relokalisering. Direktoratet støtter forslaget og understreker behovet for god koordinering med kommunen, direktoratet eller andre relevante myndigheter. Andre myndigheter enn Norges vassdrags- og energidirektorat vil være ansvarlige ved enkelte naturskader, for eksempel stormflo. Norges vassdrags- og energidirektorat forutsetter at forsikringsselskapene og myndighetene kan kommunisere uavhengig av forsikringsselskaperes taushetsplikt.

6.4 Departementets vurderinger

Departementet følger opp forslaget om at forsikringsselskapene skal kunne sikre eiendommen i stedet for at den skadelidte relokalisere. Sikringstiltak vil kunne være rimeligere for forsikringsselskapene enn å erstatte tap av tomt og bygninger ved relokalisering, og trolig vil det ofte være en fordel for den skadelidte å slippe å relokalisere. Departementet viser videre til at ingen av høringsinstansene har gått imot forslaget.

Etter departementets syn bør sikring som alternativ til relokalisering være avhengig av at den skadelidte samtykker, slik at forsikringsselskapet må legge en plan for gjennomføring av sikringstiltakene som den skadelidte kan godkjenne. Sikringstiltak vil normalt kreve ettersyn og vedlikehold, og i en avtale om gjennomføring av sikringstiltak vil det være særlig viktig at for-

sikringsselskapet og den skadelidte finner en løsning for hvem som skal eie sikringstiltaket, og at det lages en plan for ettersyn og vedlikehold. Departementet foreslår at forsikringsselskapene skal sørge for ettersyn og vedlikehold.

En bestemmelse om at forsikringsselskapet skal kunne sikre området i stedet for å utbetale

erstatning i forbindelse med relokalisering, foreslås inntatt i et nytt fjerde ledd til naturskadeforsikringsloven § 1. En slik endring nødvendigvis også en endring av forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd første punktum, der det i dag fremgår at naturskadeforsikringen ikke dekker sikringsutgifter.

7 Erstatningsberegningen

7.1 Gjeldende rett

Naturskadeforsikringsloven og tilhørende forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool etablerer ordningen med obligatorisk forsikringsdekning av naturskade, men regulerer ikke prinsippene for beregning av erstatningen. Det følger av forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 4 første ledd at hvert selskap regulerer de naturskadene som blir meldt. Etter § 4 annet ledd kan styret i Norsk Naturskadepool likevel, i samråd med Statens naturskadefond, gi nærmere regler om saksbehandlingen ved selskape-nes erstatningsfastsetting, herunder regler om takst.

Tidligere ga «Fellesvilkår for alle vilkår som omfatter naturskade» forsikringstakerne selvstendige rettigheter overfor forsikringsselskapene. Fellesvilkårene ble lagt til grunn ved naturskadeoppjøret i tillegg til vedkommende forsikringsselskaps egne vilkår. Fellesvilkårene ble 1. januar 2016 avløst av «Vilkår for avregning mot Norsk Naturskadepool». Avregningsvilkårene angir hvilke utbetalinger forsikringsselskapene kan kreve avregnet overfor poolen, men gir ikke forsikringstakerne selvstendige rettigheter.

Nærmere bestemmelser om erstatningsberegningen og om bygningenes forsikringsverdi vil være gitt i forsikringsavtalene. I utredningen legges det til grunn at de aller fleste bolighus er fullverdiforsikret, slik at forsikringen dekker reparasjon eller gjenoppbygging fullt ut.

Det nevnes for øvrig at forsikringsavtaleloven § 6-1 angir enkelte utgangspunkter for erstatningsberegningen. Reglene er fravikelige. Etter første ledd har den sikrede krav på full erstatning for sitt økonomiske tap. Etter annet ledd kan den sikrede kreve erstatning for reparasjons- eller gjenanskaffelseskostnader selv om reparasjon eller gjenanskaffelse ikke blir foretatt, dersom erstatningen skal utmåles etter reparasjons- eller gjenanskaffelseskostnader. Etter tredje ledd kan den sikrede kreve erstatningen utbetalt i penger.

7.2 Forslaget i utredningen

For bolig- og fritidseiendommer foreslår utredningen at det er omsetningsverdien av tomten som må fraflyttes, som skal dekkes, ettersom denne løsningen er best i tråd med forsikringsrettslige prinsipper. Et alternativ utredningen drøfter, men ikke anbefaler, er dekning av anskaffelseskostnadene for en erstatningstomt. I utredningen punkt 3.5.1.1 gjøres det nærmere rede for beregningen av omsetningsverdien:

«Når det gjelder selve verdsettelsen, må utgangspunktet etter min mening tas i verdien på tomten før den aktuelle naturskadehendelsen som utløser relokiseringsbehovet oppsto. At denne verdien legges til grunn, innebærer at en eventuell verdiforringelse på tomten som følge av tidligere naturskadehendelser ikke skal erstattes. Løsningen er ikke opplagt, særlig ikke hvor eiendommen er pålagt bygge- og deleforbud i forbindelse med en tidligere naturskadehendelse som ikke har ført til skade på eiendommen. Et slikt bygge- og deleforbud vil åpenbart kunne påvirke verdsettelsen av tomten og medføre at den mister mye av sin verdi. Når jeg likevel har valgt å se bort fra slike forhold i mitt forslag, er det fordi jeg er redd for at det kan medføre komplikasjoner og usikkerhet om man velger også å trekke inn tidligere forhold som kan tenkes å påvirke verdsettelsen.»

Det foreslås at maksimalt fem dekar av tomtene skal dekkes, tilsvarende maksimalområdet for dekningen for hage og hageanlegg mv. etter naturskadeforsikringsloven § 1 første ledd tredje punktum. Det skal ikke være noe krav at tomten er opparbeidet.

For bygningene foreslås det at det skal utbetales totaltapserstatning dersom vilkårene for dekning av tomt er oppfylt. Dette er nærmere begrunnet i punkt 3.5.2.2:

«Er vilkårene for relokalisering først til stede, må den forsikrede bygningsmassen, uavhen-

gig av om og eventuelt hvor omfattende den er skadet, prinsipielt anses totalskadet. Sikrede må altså i et slikt tilfelle ha rett til å få erstattet både bygningen og tomten fullt ut. En annen løsning ville svekke formålet med tomteerstatning, nemlig å bedre skadelidtes økonomiske forutsetninger for relokalisering.»

7.3 Høringsinstansenes syn

Huseiernes Landsforbund er positive til forslaget om at tomteerstatningen skal utgjøre omsetningsverdien av tomten som fraflyttes, slik den var før naturulykken rammet. *Finans Norge* støtter forslaget om å anvende den samme arealbegrensningen som loven har for dekning av hage og hageanlegg mv. (fem dekar). *Norsk Naturskadepool* har uttalt at den slutter seg til høringsuttalelsen fra Finans Norge.

Målselv kommune viser til at omsetningsverdien på tomtene i kommunen varierer sterkt, og at det er sannsynlig at en naturulykke vil kunne skje i områder hvor omsetningsverdien er lav. Det vil kunne være påkrevd at relokalisering skjer til arealer med høyere omsetningsverdi. Skal den skadelidte ha best mulig dekning, bør derfor gjenanskaffelsesverdien legges til grunn.

7.4 Departementets vurderinger

Departementet følger opp forslaget om at tomteerstatningen for bolig- og fritidseiendommer beregnes ut fra den skadede tomtens omsetningsverdi før skaden inntraff, begrenset til fem dekar. Dekning av omsetningsverdien vil riktignok medføre at den skadelidte ikke får dekket sitt fulle tap etter naturskaden dersom han eller hun må etablere seg i et bolig- eller fritidshus i et område med høyere tomtepriser. En ordning med dekning av gjenanskaffelsesverdi ville imidlertid bli vanskelig å avgrense og praktisere.

Departementet foreslår videre at bygninger skal dekkes som om de var totalskadet, ut fra bestemmelsene om totalskade i forsikringsavtalene. Etter departementets syn bør forsikrede uthus på tomten dekkes på lik linje med det skadede beboelseshuset, selv om uthuset ikke skulle være skadet. Slik departementet ser det, vil et uthus inngå i den skadelidtes tap når det er behov for å relokalisere.

Utgangspunktene for erstatningsberegningen fremgår av forslaget til nytt tredje ledd i naturskadeforsikringsloven § 1. Departementet antar at eventuelle presiseringer bør gis i forskrift, og foreslår en forskriftshjemmel i naturskadeforsikringsloven § 1 femte ledd.

8 Spørsmålet om Norges vassdrags- og energidirektorat bør få tilgang til taushetsbelagte opplysninger om utbetalinger etter naturskadeforsikringsordningen

8.1 Gjeldende rett

Etter lov 10. april 2015 nr. 17 om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven) § 9-6 første ledd har ansatte og tillitsvalgte i et finansforetak plikt til å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til opplysninger om kunders og andres forretningsmessige eller personlige forhold. Eksempler på taushetsbelagte opplysninger er om sikrede har mottatt en forsikringsutbetaling, hvilke tap utbetalingen dekker, og beløp på utbetalingen. Opplysningene kan likevel gis dersom det foreligger hjemmel i lov eller forskrift eller skriftlig samtykke fra de som har krav på taushet, jf. § 9-6 første ledd første punktum og annet ledd.

Etter naturskadeloven § 20 første ledd plikter kommunen «å treffe forholdsregler mot naturskader slik som bestemt i plan- og bygningsloven §§ 11-8 tredje ledd bokstav a og 28-1, samt ved nødvendige sikringstiltak». Norges vassdrags- og energidirektorat kan gi kommunene bistand og tilskudd til sikringstiltak. Sikringstiltak fordrer et tett samarbeid mellom partene, men ansvarsfordelingen mellom kommunene og staten er ikke regulert i lov eller forskrift. Sikringstiltak oppføres ofte i regi av Norges vassdrags- og energidirektorat, men det er heller ikke uvanlig at sikringstiltak oppføres av kommunene med tilskudd fra Norges vassdrags- og energidirektorat. I begge tilfeller skal kommunene i utgangspunktet dekke en andel av kostnadene tilsvarende 20 prosent. Kommunen kan i ettertid kreve sine utgifter refundert av grunneieren eller festeren, etter naturskadeloven § 24. Refusjonsadgangen er begrenset til den samlede verdiøkningen tiltaket har medført for grunnen og bygningene på den enkelte eiendommen.

Norges vassdrags- og energidirektorat skal ikke gi bistand til tiltak som dekkes av forsikringsordninger for naturskader. Hvordan forsikringsutbetalinger skal trekkes fra Norges vassdrags- og energidirektorats bistand, og hvordan Norges

vassdrags- og energidirektorat skal få informasjon om forsikringsutbetalingene, er ikke regulert i lov eller forskrift.

Naturskadeforsikringen dekker på sin side ikke utgifter til sikring, jf. forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd første punktum.

Som det fremgår av punkt 2.2, har Olje- og energidepartementet reist spørsmål om det bør gjøres unntak fra forsikringsselskapenes taushetsplikt. Dette er begrunnet i at forsikringsselskapenes og Norges vassdrags- og energidirektorats dekningsområder i praksis kan overlappe, og at eieren dermed vil kunne bli kompensert dobbelt opp. Overlapping vil for eksempel kunne skje der en flom har ført til utglidninger i grunnen, og forsikringsselskapet dekker kostnadene til gjenoppbygging med fyllmasse eller gjenoppbygging av en skadet støttemur, mens Norges vassdrags- og energidirektorat gir tilskudd til de samme tiltakene som sikringstiltak.

8.2 Forslaget i utredningen

Etter utrederens vurdering foreligger det ikke tilstrekkelig tungtveiende grunner til å innføre et unntak fra forsikringsselskapenes taushetsplikt. Dette begrunnes både i hensynene bak taushetsplikten, at Norges vassdrags- og energidirektorat ikke har tilstrekkelig behov for opplysningene om forsikringsutbetalingene, og at en eventuell endring av kostnadsfordelingen mellom staten, kommunene og grunneierne må vurderes i en annen sammenheng.

Utrederen viser til at det er et grunnleggende forsikringsrettslig prinsipp at alle opplysninger om kunden og kundeforholdet, så vel personlige som økonomiske og forretningsmessige, er underlagt taushetsplikt. Taushetsplikten beskytter kundene mot misbruk av opplysningene og er samtidig viktig for allmennhetens tillit til forsikringsselskapene. Om betydningen av at opp-

lysningene også vil være taushetsbelagte i Norges vassdrags- og energidirektorat, uttales det i punkt 4.4 i utredningen:

«I Meld. St. 15 (2011–2012) punkt 11.3.1 heter det at “[d]enne endringen [...] ikke [vil] påvirke forholdet mellom forsikringstaker og forsikringsselskap, da opplysningene fortsatt vil være taushetsbelagte og unntatt offentlighet”. Dette synspunktet er etter min mening lite treffende. At opplysningene etter alminnelige forvaltningsrettslige regler vil være taushetsbelagte hos NVE og unntatt offentlighet, endrer ikke det forhold at forsikringsselskapet nå vil være pålagt å gi opplysninger om forsikringstaker til en offentlig myndighet som NVE.»

Etter utrederens syn er det reelle formålet med det foreslåtte unntaket å forenkle Norges vassdrags- og energidirektorats informasjonsinnhenting. Det uttales følgende i punkt 4.4:

«For det første har NVE allerede tilgang på aggregert og anonymisert informasjon om forsikringsutbetalinger etter en naturulykke, og vil i adskillig utstrekning kunne bruke slik informasjon til å justere størrelsen på tilskuddene som ytes.

For det andre kan NVE dessuten skaffe seg tilgang til informasjon om skadetakst og forsikringsutbetalinger for den enkelte sikrede på annen måte. Etter dagens system har NVE ikke rettslig krav på informasjon fra forsikringsselskapene på individnivå. Slik informasjon kan NVE imidlertid få fra sikrede selv. Et aktivt skriftlig samtykke fra den aktuelle sikrede opphever som hovedregel forsikringsselskapets taushetsplikt så langt samtykket rekker, forutsatt at det er skjedd frivillig, etter moden overveielse og med full oversikt over konsekvensene. (...)

Dersom sikrede ikke er innstilt på å gi de relevante opplysningene selv, [vil NVE] foreta en skjønnsmessig beregning av hvilke aktuelle og relevante beløp sikrede vil kunne få utbetalt under sin naturskadeforsikring. Jeg forstår det slik at som oftest vil en slik fremgangsmåte medføre at sikrede selv kommer opp med de relevante opplysningene, eventuelt gir NVE samtykke til å innhente opplysningene fra forsikringsselskapet, dersom den skjønnsmessige beregningen slår ugunstig ut for ham.

Når NVE har bedt om at det gjøres unntak fra forsikringsselskapenes taushetsplikt, er det

altså primært fordi prosessen med enten å be om informasjon fra sikrede eller å gjøre et skjønnsmessig anslag over hva sikrede vil ha krav på under sin naturskadeforsikringsdekning, anses uhensiktsmessig og unødig ressurskrevende. At formålet med unntaket er å forenkle prosessen med informasjonsinnhenting, er imidlertid etter mitt syn ikke tilstrekkelig til å gjøre unntak fra forsikringsselskapenes taushetsplikt. Dette gjelder desto mer når man ser informasjonsbehovet opp mot dekningsområdet til naturskadeforsikringen.»

Det er etter utrederens syn videre usikkert i hvilken grad Norges vassdrags- og energidirektorats bistand og forsikringsutbetalingene overlapper, i og med at dekningsområdene og formålene er ulike.

Utrederen peker på at utbetalingsreglene for naturskadeforsikringen også taler mot at Norges vassdrags- og energidirektorat skal få innsyn i taushetsbelagte opplysninger. Den sikrede vil miste friheten til å velge hvordan han eller hun vil bruke en kontant forsikringsutbetaling dersom Norges vassdrags- og energidirektorat krever at utbetalingen brukes til sikringsformål. Dessuten vil et forsikringsoppgjør kunne gjennomføres raskt, mens et sikringsarbeid vil kunne trekke ut i tid.

Til slutt viser utrederen til at Norges vassdrags- og energidirektorat ikke har hjemmel til å kreve bidrag fra grunneieren, og at en eventuell endring i kostnadsfordelingen mellom staten, kommunene og grunneierne bør vurderes i en annen sammenheng. Spørsmålet om å innføre et unntak fra taushetsplikten bør ikke avgjøres isolert, men inngå i en slik bredere vurdering av hvordan kostnadene til sikringstiltak skal dekkes.

8.3 Høringsinstansenes syn

Landbruks- og matdepartementet og Bergen kommune stiller seg bak utrederens konklusjon om at Norges vassdrags- og energidirektorat ikke bør gis tilgang til taushetsbelagte opplysninger om forsikringsutbetalinger. Landbruks- og matdepartementet mener det er hensiktsmessig å holde gjenoppretting av skade og sikring mot fremtidig skade atskilt, selv om grensen kan være uklar.

Norges vassdrags- og energidirektorat redegjør nærmere for sitt behov for opplysninger om forsikringsutbetalinger og konkluderer med at direktoratet, i likhet med utrederen, ser behov for en

prinsipiell avklaring av spørsmålene utredningen reiser:

«NVEs bistand til økt sikkerhet er ingen rettighet, men et tilbud som gjennomføres i samråd med kommunene og grunneierne. Dersom én grunneier ikke ønsker å bruke sin erstatning til en samordnet gjenoppbygging vil dette kunne hindre gjennomføring av et sikringstiltak som berører flere grunneiere.

NVE registrerer at utredningen ikke har funnet tungtveiende grunner for at NVE skal få opplysninger fra forsikringsselskapene som etter gjeldende regelverk er taushetsbelagte. NVE har ansvar for å ivareta de rammer som er lagt for vår ordning, som forklart ovenfor. Hvilke hensyn som skal veie tyngst, må dermed avklares.

Så lenge regelverket for forsikringer innebærer at skadelidte kan bruke erstatningen til andre formål enn gjenoppbygging, kan det stilles spørsmål om det er riktig av NVE å kreve utbetalinger direkte fra eierne. Utredningen peker på at NVE ikke har hjemmel til å kreve innbetalinger fra skadelidte. Gitt dette, blir spørsmålet hvem som skal betale den delen som ikke dekkes av NVEs bistandsordning. Et alternativ kan være at NVE setter distriktsandelen opp tilsvarende det beløp som antas å dekke gjenoppbygging. Kommunen må på sin side vurdere om de vil bruke mulighetene for refusjon fra de som har nytte av tiltaket. For NVE vil en slik løsning være enklere å håndtere rent administrativt. Vi ser det er behov for en prinsipiell avklaring knyttet til disse spørsmål, jf. også Bulls henvisning til gjennomgang av sikringsdelen i naturskadeloven.

I alle tilfeller mener NVE at det vil være uheldig fra et samfunnsøkonomisk perspektiv hvis eieren får erstatning, men slipper å betale for gjenoppbygging. Dette kan bli konsekvensen i de tilfellene der gjenoppbyggingen blir gjennomført som en del av et sikringstiltak som det offentlige gir bistand til.»

Olje- og energidepartementet slutter seg til Norges vassdrags- og energidirektorats høringsuttalelse.

8.4 Departementets vurderinger

Departementet deler utrederens vurdering av at det ikke bør gis et unntak fra finansforetaksloven § 9-6 slik at Norges vassdrags- og energidirektorat får innsyn i taushetsbelagte opplysninger om forsikringsutbetalinger. Forsikringsselskapenes taushetsplikt er et grunnleggende forsikringsrettslig prinsipp og har vært praktisert i lang tid før det ble lovfestet, jf. NOU 1983: 52 Forsikring i Norge side 83. Det må derfor foreligge tungtveiende grunner dersom det skal være aktuelt å innføre unntak fra finansforetaksloven § 9-6. Slike tungtveiende grunner foreligger etter departementets syn ikke.

Departementet ser at en ordning med oversendelse av opplysninger om forsikringsutbetalinger i hvert skadetilfelle ville kunne forenkle Norges vassdrags- og energidirektorats informasjonsinnhenting og gi et riktigere bilde av forsikringsutbetalingene. Norges vassdrags- og energidirektorat har dessuten begrensede midler til sikringstiltak, og det vil være lite rimelig om skadelidte får dekket gjenoppbyggingstiltak gjennom forsikring mens det offentlige tar kostnadene ved tiltaket.

Etter gjeldende regelverk er det imidlertid vanskelig å se hvor stort behov Norges vassdrags- og energidirektorat reelt sett har for å få oversendt taushetsbelagte opplysninger om forsikringsutbetalinger fra forsikringsselskapene. Som utrederen har pekt på, har direktoratet både tilgang til sammenstilt informasjon om forsikringsutbetalingene fra forsikringsselskapene og muligheten til å skaffe seg informasjon på individnivå gjennom samtykke fra forsikringstakeren. Det er ikke opplyst hvor store ressurser Norges vassdrags- og energidirektorat bruker på innhenting av opplysninger om forsikringsutbetalinger i dag. Dessuten synes forsikringsutbetalingene bare i liten utstrekning å overlape med Norges vassdrags- og energidirektorats bistand, og det er tvilsomt om direktoratet har hjemmel til å kreve bidrag fra den skadelidte. Som fremhevet av utrederen, bør spørsmålet om å innføre et unntak fra taushetsplikten uansett ikke avgjøres isolert, men eventuelt inngå i en bredere vurdering av hvordan kostnadene til sikringstiltak skal dekkes. En avklaring av hvordan kostnader til sikringstiltak skal fordeles mellom staten, kommunen og grunneieren/festeren – herunder hvordan eventuelle forsikringsutbetalinger skal trekkes fra – ligger utenfor rammene for denne proposisjonen.

9 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det er usikkert hva de økonomiske og administrative konsekvensene av å utvide dagens naturskadeforsikringsordning vil være. Dette vil avhenge av hyppigheten av naturulykker og skadeomfanget. Til nå har det forekommet få tilfeller av relokalisering. Det kan imidlertid ikke utelukkes at antallet naturulykker vil kunne øke, blant annet på grunn av klimaendringer, og at dette kan få betydning også for antallet saker der det er behov for relokalisering.

For de aktuelle skadelidte vil en utvidelse av ordningen innebære en klar forbedring. Hvor mange den nye ordningen faktisk vil hjelpe, er likevel vanskelig å anslå. Når det gjelder forsikringskunder generelt, vises det til at lovforslaget er søkt utformet slik at forsikringsutbetalingene holdes på et beskjedent nivå. Ettersom kostnadene vil fordeles på et stort antall forsikringskunder, forutsetter departementet at premiene ikke vil øke, eventuelt bare vil øke marginalt. Ifølge utrederen har også næringen gitt uttrykk for at omfanget av relokaliseringer er relativt begrenset, og at en utvidelse av dekningsområdet til å omfatte tomter neppe vil ha større innvirkning på premienivået.

Forslaget om at forsikringsselskapene skal erstatte tap av tomter og bygninger ved relokalisering i større utstrekning enn i dag, vil først og fremst kunne gi forsikringsselskapene økte kostnader i form av økte forsikringsutbetalinger. Disse utbetalingene vil imidlertid gjenspeiles i premienivået og dermed dekkes av kundene. Forslaget om at forsikringsselskapene skal kunne sikre i stedet for å dekke tap ved relokalisering, vil både kunne gi kostnader til oppføring, ettersyn og vedlikehold av sikringstiltaket og kostnader til koordinering med den sikrede, kommunen, grunneiere, naboer mv. Sikringsalternativet er imidlertid valgfritt, og departementet antar at forsikringsselskapene ikke vil velge sikring med mindre det er økonomisk lønnsomt sammenlignet med å dekke tomter og bygninger ved relokalisering.

Lovforslaget vil kunne føre til at kommunene og staten dekker kostnadene ved relokalisering i færre tilfeller enn til nå, og slik sett får redusert utgiftene. Forslaget om utvidelse av naturskadeforsikringsordningen antas ellers ikke å påføre det offentlige særlige økonomiske eller administrative kostnader. Forslaget om sikring vil imidlertid kreve at berørte offentlige instanser samarbeider med forsikringsselskapene.

10 Merknader til lovforslaget

Til § 1 tredje ledd:

I nytt *tredje ledd* foreslås det å utvide naturskadeforsikringsordningen slik at det gis erstatning for tomt og bolighus eller fritidshus i tilfeller der det er behov for å flytte fra eiendommen på grunn av fare for ny naturskade.

Med bolighus og fritidshus menes private beboelseshus. Beboelseshus på landbrukseiendommer, for eksempel våningshus og kårboliger, omfattes. Næringsbygg faller utenfor, men kan dekkes etter forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool § 3 annet ledd tredje punktum dersom vilkårene i forskriftsbestemmelsen er oppfylt. For bolig- og fritidshus vil forslaget til nytt tredje ledd i naturskadeforsikringsloven § 1 føre til at den nevnte bestemmelsen i forskrift om instruks for Norsk Naturskadepool ikke får noen praktisk betydning. Det er det skadede beboelseshuset og eventuelle uthus som skal erstattes, jf. tredje ledd annet punktum i forslaget. Dersom det er flere beboelseshus på en tomt, og hver av disse utgjør selvstendige boenheter, er det derfor bare det skadede beboelseshuset som skal erstattes.

Vilkåret om at bolig- eller fritidshuset må være brannforsikret, følger av at naturskadeforsikringen gjelder brannforsikrede ting, jf. naturskadeforsikringsloven § 1 første ledd første punktum.

Det stilles ingen krav til omfanget av skaden, men omfanget av skaden antas å ha betydning for behovet for å søke om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging og mulighetene til å få innvilget en slik søknad. De alminnelige kravene til årsaksammenheng mellom naturulykke og naturskade innen naturskadeforsikring, jf. naturskadeforsikringsloven § 1 første ledd annet punktum, gjelder på vanlig måte.

Når ustabilitet i grunnen under bygningen likestilles med skade på bygningen, jf. forslaget § 1 tredje ledd tredje punktum, er det en noe modifisert videreføring av gjeldende praksis, der bygningen kan dekkes som totalskadet dersom utrasing har ført til at bygningen står på ustabil grunn og derfor er truet.

Begrensningen til fem dekar bygger på dekningen av hage og hageanlegg mv. i naturskade-

forsikringsloven § 1 første ledd tredje punktum. Det er ikke noe krav om at tomtearealet må være opparbeidet for at det skal dekkes. Grunnen under det skadede huset skal inkluderes i fem dekar-grensen.

Bygningene og tomten verdsettes etter ellers gjeldende regler.

Vilkåret om at eieren av huset ikke får tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge det på skadestedet på grunn av fare for ny naturskade, er satt fordi det innebærer en objektiv avgjørelse av faren for naturskade, og fordi det rettslig sett vil avgjøre den skadelidtes mulighet til å reparere eller gjenoppbygge på skadestedet. Vilkåret medfører at skader som kan utbedres uten søknad om byggetillatelse eller dispensasjon, ikke vil gi grunnlag for erstatning for tomt og bygninger etter reglene i tredje ledd.

Den sikrede vil ha krav på forsikringsutbetalingen først når søknaden om byggetillatelse eller dispensasjon er endelig avgjort. Dersom huseieren påklager et avslag, må klagesaken være ferdigbehandlet.

Til § 1 fjerde ledd:

Sikring forutsetter etter forslaget til *fjerde ledd første punktum* skriftlig samtykke fra den sikrede. Departementet antar det bør inngås en skriftlig avtale der blant annet utforming og tekniske løsninger for sikringstiltaket, tidsplan for gjennomføringen, etter-syn og vedlikehold, kommunikasjon mellom forsikringsselskapet og relevante offentlige myndigheter samt eventuelle sanksjoner ved brudd på avtalen reguleres. En avtale kan ikke innskrenke den sikredes rett etter forslaget § 1 fjerde ledd.

Sikring kan forutsette at det gis tillatelse til oppføring av sikringstiltaket etter plan- og bygningsloven.

Dersom eieren av huset ikke skulle få tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge det etter at sikringstiltaket er ferdigstilt, fordi det fortsatt anses å være fare for naturskade, må forsikringsselskapet dekke tap ved relokalisering etter forslaget § 1 tredje ledd.

Sikring som alternativ til dekning av tomt og bygninger ved relokalisering er nærmere behandlet i punkt 6.

Til § 1 femte ledd:

Hensikten med forskriftshjemmelen i forslaget til nytt *femte ledd* er å kunne gi utfyllende bestemmelser om vilkår, erstatningsberegning og sikring. Det vil i forskrift også kunne fastsettes nærmere regler om avgrensningen mellom nærings-eiendom og bolig- og fritidseiendommer, se punkt 4.4.

Til § 2 første ledd første punktum:

Endringen i § 2 første ledd første punktum er en konsekvens av at det foreslås nye ledd i § 1. Lovforslaget bygger på loven slik den lyder etter endringer vedtatt ved lov 15. august 2014 nr. 59, og som trer i kraft 1. januar 2017.

Justis- og beredskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i naturskadeforsikringsloven (dekning for relokalisering ved fare for ny naturskade).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i naturskadeforsikringsloven (dekning for relokalisering ved fare for ny naturskade) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i naturskadeforsikringsloven (dekning for relokalisering ved fare for ny naturskade)

I

I lov 16. juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring gjøres følgende endringer:

§ 1 tredje, fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Er et brannforsikret bolighus eller fritidshus skadet i en naturulykke, og det ikke gis tillatelse til å reparere eller gjenoppbygge huset på skadestedet på grunn av fare for ny naturskade, skal forsikringsselskapet erstatte tomtens omsetningsverdi før skaden, oppad begrenset til fem dekar. Det skadede huset og eventuelle forsikrede uthus skal dessuten erstattes som om de var totalskadet. Er grunnen under et brannforsikret bolighus eller fritidshus blitt ustabil som følge av en naturulykke, gjelder første og annet punktum tilsvarende selv om huset ikke er skadet. Forsikringsselskapet har ikke klagerett over avslag på søknad om tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging.

I stedet for å erstatte tomt og bygninger etter tredje ledd kan forsikringsselskapet velge å sikre eiendommen, forutsatt at den sikrede samtykker skriftlig. Sikringstiltakene må gi så god beskyttelse

mot ny naturskade at eieren kan få tillatelse til reparasjon eller gjenoppbygging på skadestedet. Forsikringsselskapet skal dekke utgiftene til sikringstiltakene og sørge for ettersyn og vedlikehold.

Kongen kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om ordningen for erstatning av tomt og bygninger etter tredje ledd og om sikring etter fjerde ledd.

Nåværende § 1 tredje og fjerde ledd blir nytt sjette og sjuende ledd.

§ 2 første ledd første punktum skal lyde:

Er det tvil om det foreligger naturskade etter § 1 første ledd, eller om betingelsene for nedsettelse eller nektelse av erstatning etter § 1 sjette ledd er til stede, kan forsikringsselskapet eller den sikrede forelegge spørsmålet for Klagenemnda for naturskadesaker, jf. naturskadeerstatningsloven § 21.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.